28/04/2020

Κίνδυνος για τις ελευθερίες με ψηφιακά εργαλεία παρακολούθησης: «backtracking»

/ Επικαιρότητα

της Claire Gerardin (*)

Σε μια περίοδο υγειονομικής κρίσης όπως η σημερινή, η κυβέρνηση απολαμβάνει εκτάκτων εξουσιών που της επιτρέπουν να περιορίζει τις προσωπικές μας ελευθερίες. Σήμερα πρόκειται για το δικαίωμα της μετακίνησης. Και για να ελέγχει την εφαρμογή αυτών των περιορισμών, η κυβέρνηση εφοδιάζεται με ψηφιακά εργαλεία παρακολούθησης: το «backtracking».

Υστερα από αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οκτώ ευρωπαϊκές εταιρείες τηλεπικοινωνιών μεταβίβασαν στις κυβερνήσεις δεδομένα γεωεντοπισμού που προκύπτουν από τα κινητά μας τηλέφωνα. Ο στόχος είναι να προβλεφθούν οι ζώνες όπου θα κινείται ο κορονοϊός προκειμένου να προσαρμοστεί αναλόγως το σύστημα περίθαλψης. Οι πληροφορίες αυτές είναι ανώνυμες και δεν επιτρέπεται προς το παρόν η αναζήτηση ενός ατόμου και ο εντοπισμός του. Αυτή η συγκέντρωση δεδομένων χωρίς τη συναίνεση των χρηστών επιτρέπεται σε περίπτωση ανάγκης που συνδέεται με το δημόσιο συμφέρον.

Το backtracking θα επιτρέψει επίσης την ανάπτυξη της εφαρμογής StopCovid,

που θα εντοπίζει τα άτομα που έχουν έρθει σε επαφή με ασθενείς. Πέρα από το γεγονός ότι η τεχνολογία στην οποία βασίζεται αυτή η εφαρμογή (το Bluetooth) δεν είναι πολύ αποτελεσματική, και ότι ο όρος να εφαρμοστεί στο 60% του πληθυσμού προκειμένου να έχει αποτελέσματα δεν είναι ρεαλιστικός, η πολιτική επιλογή πίσω από αυτό το σχέδιο δεν συναντά ομοφωνία.

Ο κίνδυνος ενός τέτοιου μέτρου είναι η διαιώνισή του. Ορισμένα κράτη μπορεί να αποφασίσουν να διατηρήσουν αυτό το εργαλείο επικαλούμενα την αβεβαιότητα γύρω από το τέλος της επιδημίας. Οσο περισσότερο όμως εξοικειωνόμαστε με αυτά τα συστήματα επιτήρησης, τόσο περισσότερο ανώδυνα τα θεωρούμε, και τόσο περισσότερο τα εντάσσουμε στην καθημερινότητά μας. Μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις του 2015, για παράδειγμα, πολλά μέτρα που ελήφθησαν στο πλαίσιο της κατάστασης έκτακτης ανάγκης παρατάθηκαν μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 2020.

Σε «κανονικές» συνθήκες, εκείνοι που συγκεντρώνουν τα προσωπικά μας δεδομένα διαθέτουν τρία επίπεδα πληροφόρησης για μας. Το πρώτο, που βρίσκεται υπό τον έλεγχό μας, συγκεντρώνει τις πληροφορίες που αναρτάμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις κινητές εφαρμογές (προφίλ, μηνύματα, ιστοσελίδες που επισκεπτόμαστε, εγγραφή σε εκδηλώσεις). Το δεύτερο αναλύει τη συμπεριφορά μας (χαρτογράφηση των κοινωνικών ή προσωπικών μας σχέσεων, διάρκεια της επίσκεψής μας σε διάφορες ιστοσελίδες, είδος των ηλεκτρονικών μας αγορών, ακόμη και ταχύτητα με την οποία πληκτρολογούμε).

Το τρίτο επίπεδο ερμηνεύει τα δύο προηγούμενα χάρις σε αλγόριθμους που μας συγκρίνουν με άλλους χρήστες . Ο στόχος δεν είναι πια τι κάνουμε, αλλά ποιοι είμαστε.

Στον ιδιωτικό τομέα, αυτή η συγκέντρωση πληροφοριών αποτελεί χρυσωρυχείο για την ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Γιατί μαζί με τις πληροφορίες αυτές έρχεται η υπόσχεση αυτοματισμού των αποφάσεων που λαμβάνουν οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές εταιρείες, αλλά και οι δημόσιες υπηρεσίες.

Στο πλαίσιο μιας πολιτικής της επιτήρησης, η συγκέντρωση δεδομένων από τις κυβερνήσεις μπορεί να διευρυνθεί ανά πάσα στιγμή. Προς το παρόν, είναι μερική – δεν αφορά παρά τις μετακινήσεις μας και την πιθανή επαφή μας με ασθενείς – και ανώνυμη. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία όμως επιτρέπει στα κράτη να ψηφίσουν νόμους που θα αίρουν αυτές τις συνθήκες. Θα επιτραπεί τότε ο εντοπισμός ατόμων που έχουν προβεί σε «παραβατικές» συμπεριφορές και η τιμωρία τους. Αυτό συμβαίνει ήδη στην Πολωνία, όπου απαιτείται μέσω μιας εφαρμογής από τους ασθενείς να αποδεικνύουν καθημερινά ότι μένουν σπίτι τους.

Οι μέθοδοι αυτές δεν πρέπει λοιπόν να μονιμοποιηθούν με πρόσχημα το δημόσιο συμφέρον. Μια διακυβέρνηση που στηρίζεται στην επιτήρηση απέχει πολύ από τα δημοκρατικά ιδεώδη.

(*) Η Κλερ Ζεραρντέν είναι σύμβουλος επικοινωνίας και ειδικός για τις νέες τεχνολογίες

(Πηγή: Le Monde)

ΑΠΕ – ΜΠΕ – 28 Απριλίου 2020